

שיקום ההרתעה ומעמדה האזורי של ישראל באמצעות המבצע בעזה

במחצית הראשונה של חודש מאי שלט בסדר היום הביטחוני הישראלי המבצע הצבאי נגד בניין הכוח של תא הפרוקסי האיראני, ארגון הג'יהאד האסלאמי הפלסטיני (גא"פ). על רקע הניסיון האיראני להרחיב את הסינרגיה ואת מרחב ההשפעה שלה בקרב המדינות הסוניות הפרגמטיות, הדגישה פעולה זו את מחויבותה של ישראל לפגוע בתשתית האיראנית המקיפה אותה, בדומה מאוד לתקיפות שהיא עורכת נגד ההתבצרות האיראנית בסוריה ולפעולות המיוחסות לה באיראן עצמה.

- חיל האוויר חיסל שישה מפקדים בכירים של גא"פ, שהיו אחראיים על שיגורי טילים אל ריכוזי אוכלוסייה בישראל ושעסקו בתכנון התקפות נוספות. בין היתר, הם הורו לירות לעבר ישראל כ-25 טילים שבוע לפני מבצע "מגן וחץ", ב-2 במאי, בעקבות מותו של חאדר עדנאן, איש הארגון, שלאחר כמה ניסיונות קודמים פתח שוב בשביתת רעב, שהובילה הפעם למותו בבית החולים.
- בין המחסולים, מפקד מרחב צפון של גא"פ ח'ליל בתיני, שהיה אחראי על שיגור טילים לישראל; סגנו איאד אלחסני; טארק עז אלדין, מפקד בכיר שתיאם את פעילות הטרור של הג'יהאד האסלאמי ביהודה ושומרון, **ועסק בפיקוד מרחוק על יחידות שיגור טילים שפעלו בג'נין ותכננו לשגר טילים אל מרכז וצפון ישראל מתוך יהודה ושומרון**; מפקד בכיר שהיה אחראי על פעולות הטרור בבית ליד וברח' דזינגוף בשנות ה-90 של המאה הקודמת שגבו את חייהם של עשרות ישראלים חפים מפשע; וג'אהד ע'נאם, בכיר נוסף שהיה אחראי לטבח של האזרחית הישראלית טלי חטואל וארבע בנותיה (בנות 7, 9, 11 ו-2) בשנת 2004.
- ישראל גם ביצעה תקיפות מוצלחות על יותר מ-700 יעדים של גא"פ, בכללם מחסני נשק וכני שיגור של רקטות.
- במהלך המבצע הקפידה ישראל על הפרדה ברורה בין גא"פ לבין החמאס, ותקפה יעדים של הג'יהאד בלבד. אסטרטגיה זו מסמנת תפנית לעומת עמדתה המסורתית של ישראל, שלפיה היא רואה בחמאס את הריבון ברצועת עזה האחראי על כל פעולה המבוצעת משטחה נגד ישראל. חמאס מצידו הקפיד שלא להתערב והפיק את מרב התועלת מההתקפות שביצעה ישראל נגד יריבו העיקרי ברצועת עזה.

סיכום המבצע על ידי דובר צה"ל נכון ל-13.5 בשעה 16:00

המפקדים הבכירים שחוסלו על ידי צה"ל בעזה

דובר צה"ל שיחרר תמונות של "כיפת ברזל" בפעולה, במהלך יירוט טילים של גא"פ

דובר צה"ל שיחרר תמונות של טילים שנחתו בטעות בתוך שטחי עזה ופגעו באזרחים עזתיים חפים מפשע.

רמטכ"ל צה"ל רב אלוף הרצי הלוי וראש השב"כ רונן בר בהערכת מצב במהלך מבצע "מגן וחץ" (דובר צה"ל)

דובר צה"ל שיחרר תמונות של יעדי טרור של גא"פ שהותקפו בעזה וצולמו ע"י כתבמ"ים

ניתן להסיק כמה מסקנות עיקריות מהמבצע בן 5 הימים:

בעוד שהמבצע רשם לזכותו כמה הישגים טקטיים וביסס את עליונותו של צה"ל לעומת גא"פ, הוא לא הצליח לשנות את התמונה האסטרטגית ארוכת הטווח של יחסי ישראל עם רצועת עזה ואת ההיאחזות האיראנית בה.

- ישראל נמנעה מלהמשיך בתקיפות עד לאחר שיותר מ-24 שעות של שקט הופרו על ידי גא"פ. משמעות הדבר שהמשוואה הישנה לא השתנתה: "שקט יענה בשקט" מצידה של ישראל, ללא נכונות להרחיב את היקף הפעילות אלא אם האויב מחייב אותה להגיב.
- במילים אחרות, **זהו מבצע שיכול להשיג שקט קצר טווח, אך היעדר חזון גדול יותר לגבי רצועת עזה כמשתקף במבצע טקטי זה, מרמז על כך שעלינו להמשיך לצפות ל"סבבי לחימה" חוזרים ונשנים בין ישראל לארגוני הטרור של רצועת עזה**, בדומה מאוד לסיבובים הקודמים (2019, 2021, 2022) עם הפסקות קצרות ביניהם. בניית הכוח של גא"פ נשחקה והארגון סבל מכה קשה לאחר חיסול שישה ממפקדיו הבכירים ביותר, אך **מייד עם סיומו של הסבב הנוכחי, הוא פתח בבניה מחודשת של כוחו לקראת הסבב הבא.**

יירוט ראשון אי פעם שבוצע על ידי מערכת ההגנה האווירית "קלע דוד" (דובר צה"ל)

להיקף ולעצימות הכוח הסבירים הדרושים לטיפול באיום או בנזק שהיו צפויים לה.

ניתן להסיק ממבצע זה גם כמה מסקנות רחבות יותר:

ביטחון המדינה אינו נמדד על ידי מספר הרקטות או מספר הנפגעים, אלא על ידי המידה שבה החברה מסוגלת לספוג גלי הלם ולהישאר חסינה, לצד התמיכה והעמידות האזרחית שהיא מספקת למקבלי ההחלטות שלה ולכוחות הצבא שלה בפעילותם נגד האויב.

עמידותה של ישראל הודגמה גם בכוננותה **לצאת למלחמה שסופה אינו ידוע ולקחת על עצמה את הסיכון שבאי הוודאות**, משום נחישותה לשקם את ההרתעה מול גא"פ ומעמדה באזור.

התפיסה השגויה הוותיקה של "היפרדות בין ישראלים לפלסטינים" הוכחה שוב כשגויה, משום שבזכות פעילות "כיסוח הדשא" התמידית של צה"ל, לא קיימות באזור יהודה ושומרון יחידות לשיגור רקטות, שלא כמו בניית הכוח הבלתי מופרעת בצד השני של הגדר של רצועת עזה כתוצאה מתוכנית ההתנתקות ב-2005 – הפרדת שתי האוכלוסיות באמצעות גדר שאפשרה לחמאס להשתלט על השטח.

אם ישראל תתנתק מיהודה ושומרון כפי שעשתה ברצועת עזה, או אז עוטף עזה, או היישובים הישראליים שנמצאים במרחק של 15 ק"מ מגבול רצועת עזה, יורחב להיות "עוטף יהודה ושומרון". במקרה זה, 15 ק"מ מהקו הירוק יגיעו אל הים התיכון, וכניסו את מרבית האוכלוסייה היהודית של ישראל לטווח איום רקטות קצרות טווח ומרגמות.

במובן זה, יישובים ישראליים ביתרו את המרחב הפלסטיני, מה שאפשר לצה"ל חופש רב יותר לפעול נגד טרור ברצועת עזה, ממש כפי שקורה ביהודה ושומרון.

כחלק מהפעילות השוטפת למניעת "התלכדות החזיתות", המשיך צה"ל לשתף פעולה עם יחידות עילית של המשטרה והשב"כ, בפעילות נגד תשתיות טרור ברחבי יהודה ושומרון.

יחידה שמטרתה לשגר רקטות לתוך ישראל, ואשר הופעלה מרחוק על ידי המפקד הבכיר של גא"פ, טארק עזאלדין שחוסל בעזה, נעצרה לדברי ראש השב"כ רונן בר, במחנה הפליטים של ג'נין.

גם "פצצות מתקתקות" אחרות נעצרו בשטחים.

ישראל חייבת לאמץ ברצועת עזה את המודל הסורי ולפעול בה במסגרת קמפיין מתמשך בלתי מוגבל. משמעות הדבר היא "כיסוח דשא" באמצעות תקיפות על גא"פ ויעדים הקשורים לחמאס, בכללם מפקדים בכירים, מחסני טילים ורקטות ויעדים אחרים שקשורים לטרור. פעילות כזו עשויה להוביל להסלמה, אך היא תמצב את ישראל טוב יותר במונחים של שחיקת בניית הכוח של האויב ומניעת יכולות בקנה מידה גדול שיפותחו בעזה לקראת שעת השי"ן.

• עובדה זו מחייבת את ישראל כמו גם את הקהילייה הבינלאומית **לחשוב מחדש על סידורים ארוכי טווח עבור רצועת עזה, הנשלטת כרגע על ידי קבוצות טרור שנהנות מגיבוי איראני, לרבות פתרונות המתייחסים לבעיית בניין הכוח המסכנת את ביטחונם של אזרחי ישראל.**

• **יחד עם זאת, ישראל שיגרה מסר חשוב של הרתעה בתקופה שבה אויביה מבצעים "תרגילים" שמטרתם לבחון את אחדותה, מוכנותה להשיב מלחמה ואיכות שכבות ההגנה שלה.**

• על אף ציפיתו של מנהיג איראן שישראל "תתפורר" בשל המשבר הפנימי שלה והמחאות המתגברות, ולמרות הניסיון שביצעו שלוחותיה של איראן בהסלמה של חודש אפריל, להעמיד במבחן את נכונות הציבור הישראלי להילחם ואת שכבות ההגנה שלה – על ידי התקפה משולבת מצד לבנון, עזה, וכן הגברת המתיחות ביהודה ושומרון ובהר הבית – הצליחה ישראל לשמור על ההרתעה שלה כשיצאה למבצע זה.

• כל הצבא הסדיר של צה"ל וכוחות המילואים שלו פעלו באחדות וללא כל סייגים. השילוב המיוחד בין מודיעין מעולה שהמם את האויב בדיוקנותו ובעומק החדירה שלו, ההצלחה המבצעית של חיל האוויר וההגנה הכמעט מושלמת שסיפקה כפת הברזל, העניקו לישראל את הניצחון בסיבוב לחימה זה. המבצע סימן אחדות בזמנים שבהם מצבה של ישראל מתפרש בטעות כחולשה.

• ישראל הצליחה גם להציג **שימוש מבצעי מוצלח ראשון של מערכת ההגנה האווירית "קלע דוד"** בירוט טילים בשמי תל אביב. באופן כללי, **השימוש במערכות להגנה אווירית ובראשן כפת ברזל, מנעו פגיעה רצינית באזרחים ביישוביה ועריה של ישראל וסיפקו למקבלי ההחלטות מרווח פעולה רחב יותר.**

המבצע שיקף גם את מעמדה הפוליטי הבשל יותר בקרב הקהילייה הבינלאומית, שאפשר לה להמשיך בלחימה ללא לחצים משמעותיים.

• אף שארה"ב אותתה לישראל שברצונה לראות סוף לסבב לחימה זה, בסך הכול הממשל תמך בישראל והגן על זכותה להגן על עצמה מול לחצים מצד חלק מהשחקנים. גם יחסי ישראל-מצרים קיבלו אישוש לאור תפקידה של קהיר בתיווך להשגת הפסקת אש.

• בשעה שרשתות חברתיות מסוימות ושחקנים על הבמה הבינלאומית ניסו להכפיש את ישראל בשל אבדות בקרב אזרחים בעזה, עשה צה"ל עבודה חשובה **כששחרר סרטונים של שיגורים לא מוצלחים של טילים אשר הוכיחו שהרג של אזרחים חפים מפשע בעזה נגרם על ידי רקטות ששוגרו על ידי גא"פ ונחתו בטעות בתוך רצועת עזה.** בסך הכול, אחד מתוך כל חמישה טילים שנורו על ידי גא"פ נחתו בשטחי רצועת עזה.

• ישראל פעלה בהתאם לעקרון המידתיות שנקבע על ידי החוק הבינלאומי, משום שהתקפותיה האוויריות הוגבלו

גא"פ ירה מעזה 1,469 טילים ופגזי מרגמה, שמתוכם:
1,139 חצו את גבול ישראל
291 נחתו בטעות בתוך רצועת עזה ופגעו באזרחים
39 נפלו לים
439 יורטו

קורבנות הטרור בישראל:

2 נהרגו (ברחובות אישה בת 80 מפגיעת טיל ישירה; גבר בן 35 מעזה שעבד בישראל)

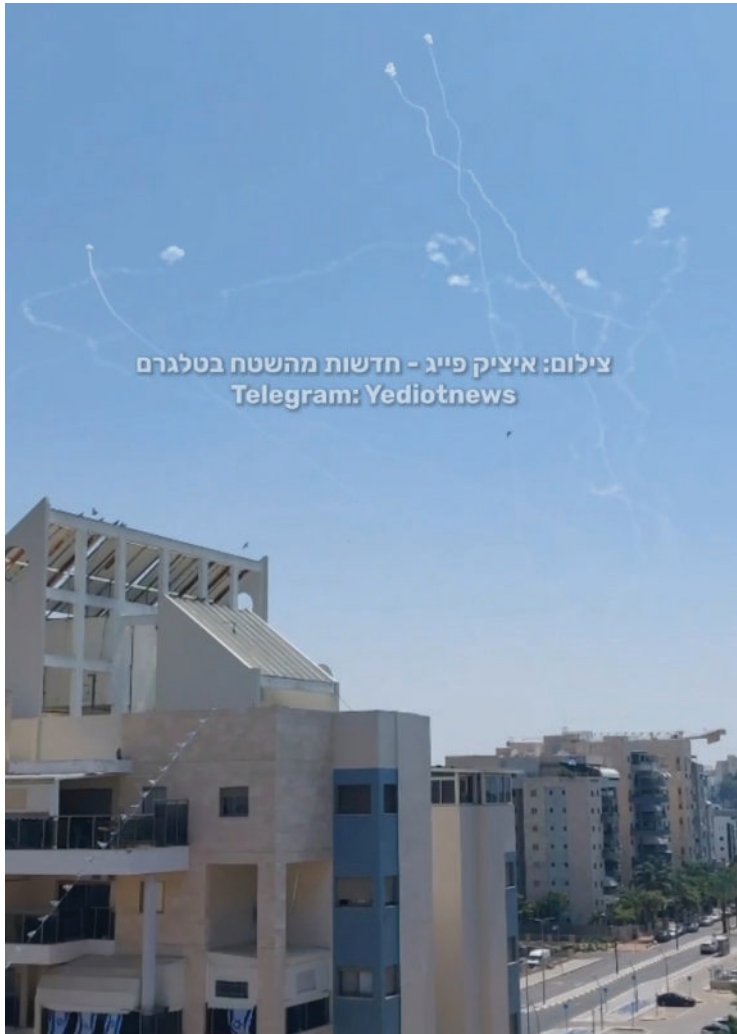
77 פצועים (32 פיזית, 45 נפגעי הלם)

1 פצוע אנוש (עובד עזתי), 4 פצועים בינוני, 25 פצועים קל

קורבנות בעזה:

33 נהרגו (כולל אזרחים שנפגעו מטילים תועים שנורו על ידי גא"פ, נזק נלווה בשל התקפות ישראל ולוחמי ג'יהאד)

147 פצועים

צילום: איציק פייג - חדשות מהשטח בטלגרם
Telegram: Yediotnews

ירוט טילים מעל דרום ישראל (קרדיט: ערוץ הטלגרם @YediotNews)

בצד הפלסטיני - יהודה ושומרון

4 במאי | שכם | בעקבות מאמצים אינטנסיביים של איסוף מודיעין, אותרו וחוסלו על ידי צה"ל, השב"כ והימ"מ (היחידה ללוחמה בטרור), מחבלי החמאס שרצחו את האזרחיות הישראליות לאה, רינה ומאיה די בעמק הירדן ב-7 באפריל. הניסיון לעצור אותם הסתיים בקרב יריות שבו נהרגו שני הרוצחים ומשתף פעולה. בנוסף, נמצאו במקום שני רובי M16 ומקל"ר MK47.

6 במאי | טול כרם | שני מחבלים פלסטיניים נורו על ידי כוחות צה"ל שהתכוונו לעצור אותם. מחבלים אלה היו אחראיים על השלכת אבנים ליד אבני חפץ ב-2 במאי. במקום נמצאו שני רובי M16, אפודות ותרמילים. במבצע היו מעורבים כוחות צה"ל, מג"ב, השב"כ וימ"ס יו"ש.

אזרחית ישראל דיירת בניין ברחובות שנפגע מפגיעה ישירה של טיל שנורה על ידי גא"פ, עומדת בין ההריסות. הפגיעה גרמה למותה של אישה בת 80 (תמונה בלעדית של הביטחוניסטים)

הצעירות יותר של הפלסטינים, לעומת המצב המידרדר של הרשות הפלסטינית המבוססת על תנועת הפת"ח. "הקבוצה האסלאמית" של חמאס זכתה ב-40 מושבים, בעוד שה"שביה" של פת"ח זכו ב-38 מושבים ו"החזית העממית" של השמאל בשלושה מושבים.

טכנולוגיה ועסקאות נשק

15 במאי | ישראל ומונטנגרו חותמות על עסקת נשק בסך 20 מיליון אירו, שבמסגרתה תרכוש המדינה הבלקנית נשק מאלביט מערכות. בין כלי הנשק, מערכות תחמושת למרגמות 120 מ"מ שאפשר להתקין על כלי רכב חמושים, ציוד הדרכה וסדנאות הדרכה בבית הספר של אלביט-תע"ש לחיילים ולקצינים ממונטנגרו. זו העסקה השלישית מסוגה בין שתי המדינות מאז 2019.

כלי נשק שנמצאו בעת ביצוע מעצרים של צה"ל ושל יחידות אחרות בטול כרם (דובר צה"ל)

14 במאי | שכם | יחידות צה"ל מיפו את ביתו של המחבל חאלד חרושה לקראת הריסתו, כחלק ממדיניות הרתעה נגד מחבלים. חרושה ואביו הודו באחריות לביצוע הירי שבו נרצחו האחים הלל ויגל יניב בחווארה ב-26 בפברואר. במהלך ביצוע המיפוי נזרקו על החיילים מטעני חבלה ואבנים שסיכנו את חייהם.

14 במאי | שכם | יחידות צה"ל הקיפו את ביתם של שני מחבלים פלסטיניים שביצעו את הירי בחווארה ב-25 במרץ ועצרו אותם. במקום נמצאו רובה M16, תרמילים ותחמושת.

16 במאי | ניצחון לרשימת חמאס במועצת הסטודנטים של אוניברסיטת א-נג'אח בשכם. ניצחון זה מדגיש את הפופולריות הגוברת של החמאס בקרב קבוצות הגיל

הביטחוניסטים |
idssf.org.il | הפורום הישראלי לביטחון

צרו קשר: elie@idssf.org.il

נשמח לספק חומרי מחקר נוספים ולערוך תדריכים פנים אל פנים לגבי הניתוחים והדיווחים לעיל, או לגבי כל חומר אחר הקשור לפעילותנו. צרו קשר לקבלת מידע נוסף.